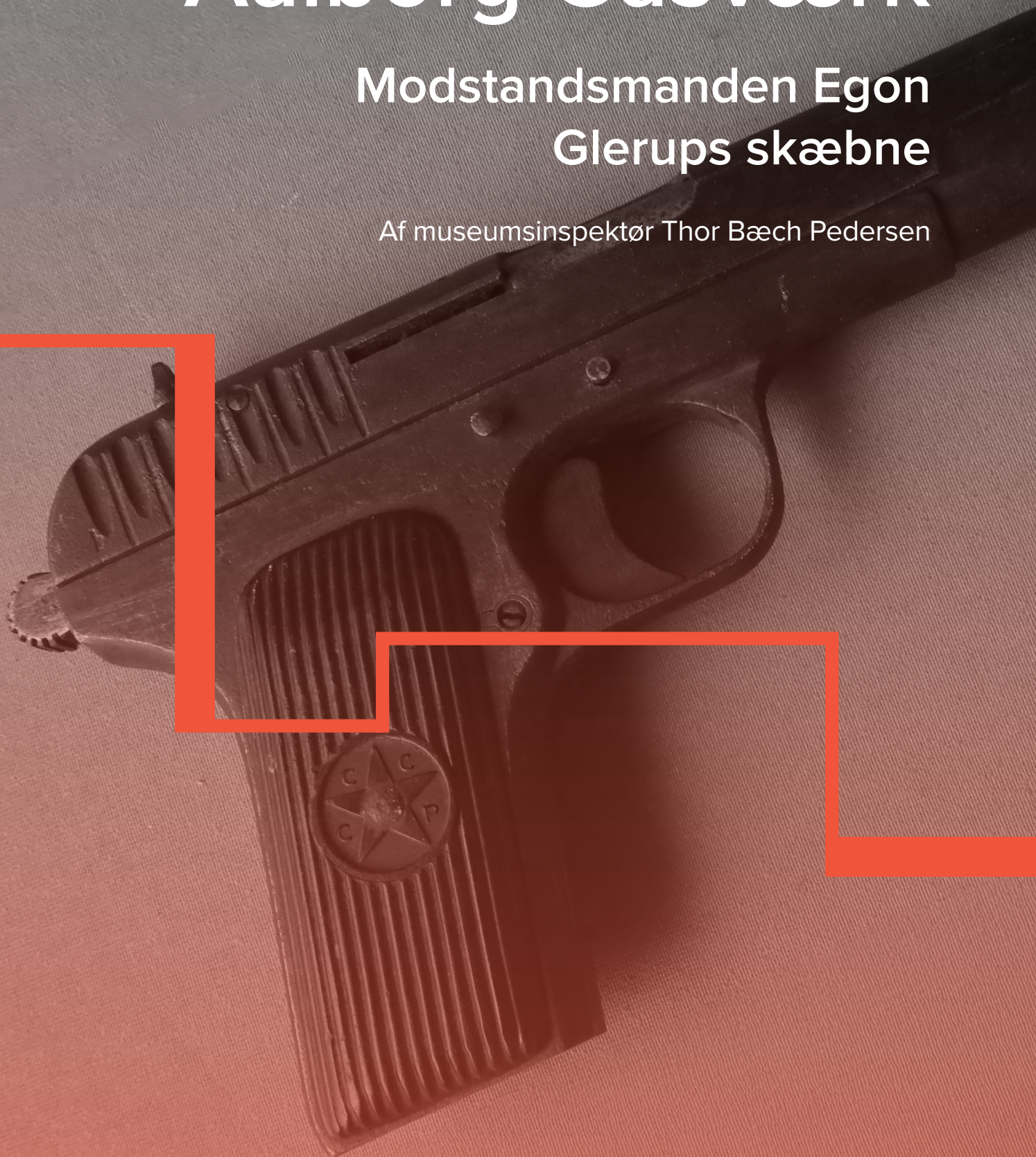

Den glemte pistol på Aalborg Gasværk

Modstandsmanden Egon
Glerups skæbne

Af museumsinspektør Thor Bæch Pedersen

I begyndelsen af maj 1944 mødte modstandsmanden Egon Glerup ind på sin arbejdsplads, Aalborg Gasværk, hvor han febrilsk søgte efter sin far, Julius Glerup, der også arbejdede på gasværket.

Faren var imidlertid ikke til at finde, så Egon bad en kollega om at hjælpe ham. Egon oplyste, at tyskerne var efter ham, og han havde en pistol, en russisk Tokarev produceret i 1941, som skulle overdrages til faren. Kollegaen på gasværket indvilligede i at hjælpe, og tog imod pistolen, hvorefter Egon forsvandt i al hast fra gasværket.

Kollegaen fandt senere Julius Glerup, og fortalte ham, hvad der var sket, og forsøgte at overdrage pistolen til ham, men Julius var betænkelig ved at tage imod den, da han frygtede, at Gestapo ville lave razzia hos ham eller på gasværket, når Egon var kommet i Gestapos søgelys, så han afslog at tage imod pistolen. I stedet gemte kollegaen pistolen i en værktøjskasse og efter befrielsen i 1945 tog han den med hjem.

Egon Glerup.

Foto: Jens P. Kragh

Egon Glerups pistol, der blev efterladt på Aalborg Gasværk i begyndelsen af maj 1944. Sandsynligvis er det en russiske Tokarev fra 1941 erobret af tyske soldater på østfronten og gemt, fordi den tyske ammunition kunne benyttes til dette våben. Efterfølgende er nogle soldater fra østfronten endt i Danmark og på ukendt vis, er pistolen endt i hænderne på den kommunistiske modstandsmand Egon Glerup fra Aalborg.

Foto: Nordjyske Museer

Her befandt den sig tilsyneladende i næsten 80 år, inden den blev indleveret til Nordjyllands Politi til destruktion i forbindelse med en frit lejde-aktion i efteråret 2024.

Pistolen blev heldigvis ikke sendt til destruktion, da vakse politifolk opfangede, at netop denne pistol rummede en helt særlig historie. Med pistolen fulgte nemlig en række avisudklip, sammen med en kortfattet beretning om pistolens historie og tidligere ejer. Pistolen blev i stedet overdraget til Aalborg Historiske Museum, hvor den nu indgår i museets samling og vidner om Egon Glerups historie.

←

Egon Glerups far Julius Glerup (1893-1973) tv, fotograferet sammen med farbroren Karl Kristen Glerup (1890-1983).

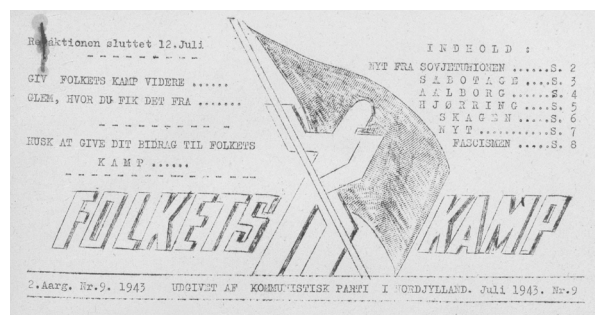
Foto: Jens P. Kragh

Fra aalborgdreng til modstandsmand

Egon Glerup blev født i Aalborg 21. september 1920 og blev døbt i Vor Frelser Sogn. Udover den yngste søn Egon, fik gasværksarbejder Julius og Kristine Glerup tre andre sønner: Barber Anker Glerup, arbejdsmand Henry Glerup og sømand Aksel Glerup.

Egon gik i skole på Østermarkens Skole i Aalborg. Efter konfirmationen i 1935 kom Egon til at arbejde som bud i Glashuset i Bispensgade og hos isenkræmmer Poul Mouritzen på Vesterbro. Derefter var han smører ved Motorcentralen i 2½ år, inden han skulle ind som soldat. Efter soldatertiden blev han uddannet dykker ved marinenes dykkerskole i København.

I mellemtiden var Danmark blevet besat. Egon vendte derfor hjem til et Aalborg, hvor tyskerne havde igangsat store anlægsarbejder med udbygningen af byens lufthavne. Her bosatte han sig i Falstersgade i Øgadekvarteret. Egon fik blandt andet arbejde for entreprenørvirksomheden Wright, Thomsen og Kier, hvor han var arbejdsmand både på Flyveplads Vest og Øst. I sommeren 1943 fik han arbejde som arbejdsmand på Aalborg Gasværk, hvor han også tidligere havde haft kortvarige jobs.

Folkets Kamp var et af flere illegale blade, der havde rod i den kommunistiske bevægelse i Aalborg. Disse blade udkom allerede fra efteråret 1941 og har sikkert motiveret Egon Glerup til at gå ind i modstandskampen.

Foto: Det Kongelige Bibliotek

Egon Glerup deltog i de enorme anlægsarbejder på Aalborg Flyveplads Vest, hvor han arbejdede som arbejdsmand for firmaet Wright, Thomsen og Kier.

Foto: Frihedsmuseets Fotoarkiv

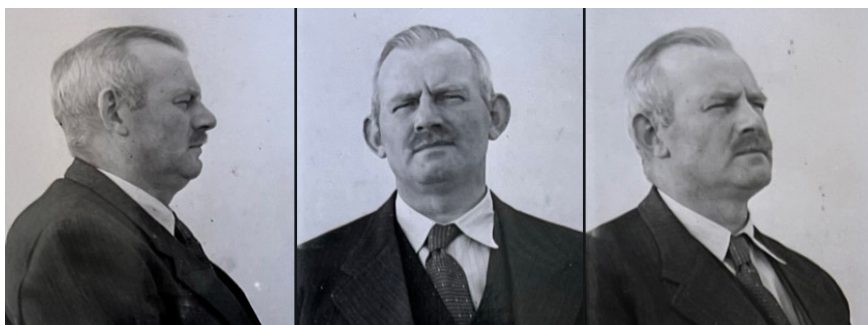
Egon var kommunist, så man må antage at den danske regerings tilslutning til antikominternpagten i november 1941, hvis formål var at bekæmpe kommunistiske partier, og de danske myndigheders efterfølgende forfølgelse af kommunister, ansporede ham til at gå aktivt ind i modstandskampen.

I politiets søgelys

Allerede i begyndelsen af august 1943 blev Egon anholdt og fængslet af politiet. Et par dage forinden havde Slagtermester Hans Wiencken på hjørnet af Kastetvej og Ryesgade anmeldt trusler og afpresningsforsøg fra en gruppering, der kaldte sig den underjordiske kommunistiske bevægelse. Slagtermesteren var både blevet truet telefonisk og pr. anbefalet brev med besked om, at han inden mandag 2. august 1943 kl. 12.00 skulle aflevere 5.000 kroner i en kiosk på Vesterbro.

Baggrunden for afpresningsforsøget fremgår ikke af politirapporten, men det skyldtes uden tvivl, at Hans Wiencken var positivt indstillet overfor tyskerne og ikke mindst, at han leverede store mængder flæsk, pølse og andre slagtervarer til værnemagten.

Dette tilhørsforhold understregedes af en registrering i "Aalborglisten", der var modstandsbevægelsens register over landsforræderiske elementer. Listen skal naturligvis læses med forbehold for de til tider tvivlsomme efterretninger. Om Hans Wiencken skrev man blandt andet: "Hjemmetysker, Spion for Tyskerne før 9. april. Med i 5. Kolonne, Storleverandør til Værnemagten."

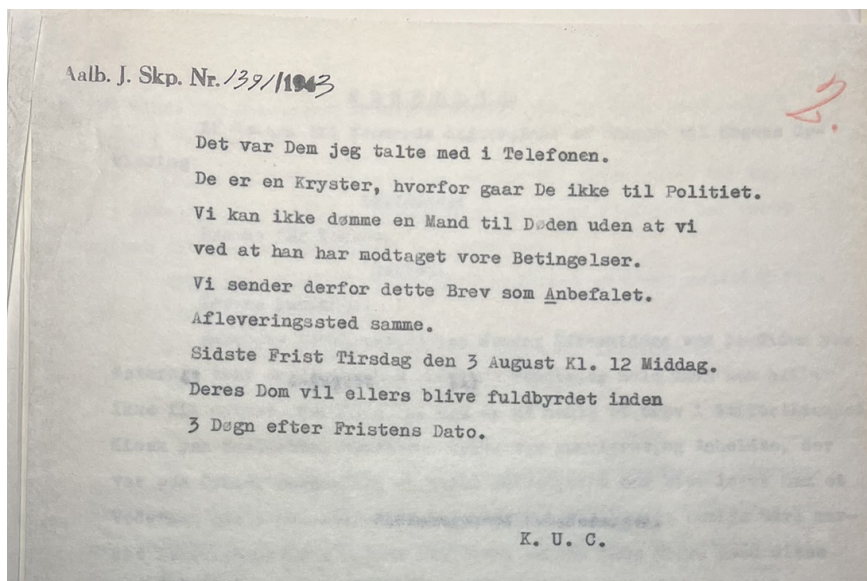

Slagtermester Hans Wiencken havde slagterforretning på hjørnet af Ryesgade og Kastetvej i Aalborg. Hans forretning blev udsat for omfattende hærverk under augustoprøret i 1943. Efter befrielsen blev Hans Wiencken dømt for trusler og værnemageri ved særretten i Aalborg. Her fik han fire års fængsel, frakendt almen tillid for bestandigt og dømt til at betale 230.000 kr. til statskassen. Heraf en bøde på 50.000 kr.

Foto: Rigsarkivet

Wiencken indfrieede ikke kravet om de 5.000 kr., hvilket resulterede i et nyt trusselsbrev, der opfordrede til at aflevere pengene i et brev mærket K.U.C senest dagen efter kl. 12.00. Såfremt han ikke efterkom kravet, ville det resultere i Wienckens død. Det fik politiet til at reagere med en vagtpost i kiosken, hvor pengene skulle afleveres, og da der omkring kl. 15.00 indfandt sig en mandsperson ikklædt arbejdstøj og forlangte at få udleveret et brev mærket K.U.C, skred politiet til anholdelse.

Den anholdte var den 22-årige Egon Glerup, der efterfølgende måtte med på politigården til afhøring, hvorefter han blev varetaget i fængslet.

Politiets gengivelse af det trusselsbrev, som blev sendt til slagtermester Hans Wiencken mandag 2. august 1943.

Foto: Rigsarkivet

Et uskyldigt offer

Egon blev hurtigt klar over, at jorden brændte under ham, men han havde en historie klar til politiet. På Østerbro havde Egon tilfældigt mødt en mand, som havde bedt ham om at hente et brev i kiosken, og han ville få 10 kroner for at hjælpe ham. Egon oplyste et signalement af manden, men kunne hverken oplyse navn eller andet. Efterfølgende blev Egon ført rundt i byen af politiet for at se, om han kunne genkende manden. Det kunne han naturligvis ikke, for historien om den tilfældige mand var opdigtet.

Politiet satte gang i en større efterforskningen, hvor de selvfølgelig interesserede sig stærkt for Egons politiske ståsted. Trods afhøringer af mange Egons kollegaer og bekendte lykkedes det, at holde de kommunistiske sympatier skjult. Til gengæld blev Egons historie udfordret flere steder fra. Han havde f.eks. oplyst på arbejdspladsen, at han skulle til en navngiven tandlæge i Bispensgade, da han skulle hente brevet. Denne tandlæge kunne imidlertid berette, at han aldrig havde haft besøg af Glerup eller haft aftale derom. Ligeledes var en kammerat kommet med en afvigende udlægning af sagen. Han oplyste til politiet, at Egon havde truffet en mand på Kraghs Vinstue, der havde tilbudt ham 100 kr. for at afhente brevet – Det stemte jo ikke overens med de 10 kr., som Egon var blevet tilbudt ved det tilfældige møde på Østerbro.

Politiet gik grundigt til værks og i forbindelse med en razzia i Egons lejlighed beslaglagde de en række effekter, blandt andet pen og blæk samt konvolut og brevpapir. Rigspolitiets tekniske afdeling slog fast, at konvolutten og papiret var af samme type, som trusselsbrevet stilet til Wiencken var sendt i, og at blækket var af samme type. Dog med det forbehold, at den var en meget gængs type blæk. Ligeledes kunne den tekniske afdeling ikke be- eller afkræfte, at brevet var skrevet med den beslaglagte fyldepen.

Et hævn tog mod slagter Wiencken

Med alt sandsynlighed var det Egon, som havde forfattet trusselsbrevet til den tyskvenlige slagter, men hans dækhistorie hjalp ham ud af suppedasen. Egon sad varetægtsfængslet frem til 14. august 1943, og 20. august henlagde politiet sagen – den dag, hvor det såkaldte augustoprør i Aalborg begyndte.

Her mødte tusinder af Aalborgensere op til modstandsmanden Niels Erik Vangsteds begravelse for at sige farvel, hvilket udviklede sig til voldsomme kampe mellem befolkningen og besættelsesmagten. I den forbindelse gik det også hårdt udover nogle af de forretninger, der handlede med tyskerne, herunder slagtermester Hans Wiencken. Det er sandsynligt, at Egon har deltaget i demonstrationerne i augustdagene sammen med kammeraterne i den kommunistiske undergrundsbevægelse, der stod bag vandaliseringen af slagterbutikken.

Hans Wiencken var selv bortrejst til København, da butikken blev smadret og plyndret 24. august om eftermiddagen. En bagermester fra en nabobutik, der også fik smadret sine ruder, kunne berette, at en gruppe på cirka 50 unge mennesker kl. 16.30 havde knust ruderne på Wienckens ejendom.

Ifølge Wienckens efterfølgende politianmeldelse var butikken udsat for groft hærværk, der formentligt var politisk motiveret. Alle butikkens ruder var knuste, ligesom dør, reklameskilte samt ruderne i Wienckens private lejlighed på 1. sal også var smadret. I forretningen var marmordiskene, pålægsmaskine, vægt, ur, kasseapparat mørklægningsgardiner, lamper og telefonanlæg ødelagte. Gerningsmændene havde også tømt butikken for varer. Blandt andet var der forsvundet ca. 500. kg spegepølse, et stort parti fiskekonserves, 97 pakninger med ost og 250 kg. fersk småkød, der tilhørte værnemagten. Derudover var store mængder indpakningspapir strøet udover Ryesgade.

Mange af byens tyskvenlige butikker blev vandaliseret i forbindelse med augustoprøret 1943. Det gik også hårdt ud over Hans Wienckens slagterforretning på Kastetvej 51. På billedet ses butikkens indpakningspapir strøet udover Ryesgade, efter det omfattende hærværk.

Foto: Aalborg Stadsarkiv

En dristig sabotage

I oktober samme år udførte Egon en spektakulær sabotage for modstandsbevægelsen, hvor hans evner som dykker kom ham til gode.

Natten til 27. oktober lod Egon Glerup sig dumpe i det kolde vand ved Vestre Bådehavn, hvorfra han svømmede ud til det tyske kranskib, Bergungsprahm BP 45, hvor han dykkede ned og placerede en tidsindstillet krokodillebombe på siden af skibet. Da den om morgenen eksploderede, slog den hul i skibets skrog og satte maskinrummet under vand, og redningsmandskabet måtte kæmpe for at undgå, at båden tog vand ind, så det kunne bringes til reparation på et værft. Det tyske skib "Atlas", der var på vej syd på fra Norge, blev kommanderet til Aalborg for at deltage i bjergningsarbejdet.

De nærmere detaljer om skibets skader kendes ikke, men aktionen vidner ikke desto mindre om Egons stålsatte og dristige kamp mod besættelsesmagten.

Deporteret til Neuengamme

Egon fik aldrig mulighed for at hente sin pistol på gasværket igen. Tidligt om morgenen 8. maj 1944 blev han og fem andre nordjyske modstandsfolk taget af det tyske sikkerhedspoliti Gestapo. Egon Glerup var medlem af en kommunistisk modstandsgruppe, der sammen med Nibegruppen skulle deltage i en våbennedkastning natten til 8. maj ved Sønderholm Hede, sydvest for Aalborg. Efter anholdelsen blev de ført til Gestapos hovedkvarter, Højskolehotellet i Aalborg, hvor de blev udsat for forhør og tortur.

Af Gestapos anholdelsesprotokol fremgår det, at Egon Glerup 28. juni 1944 blev sendt videre fra det nordjyske fængsel til Vestre fængsel, inden han gjorde ufrivillige ophold i både Horserødlejren og Frøslevlejren. 6. oktober 1944 blev Glerup deporteret fra Frøslevlejren til den frygtede tyske koncentrationslejr Neuengamme.

Formentlig et foto af kranskibet Bergungsprahm BP 45, der blandt andet blev benyttet til at flytte og fragte havarerede vandfly, og som Glerup var med til at saboterede.

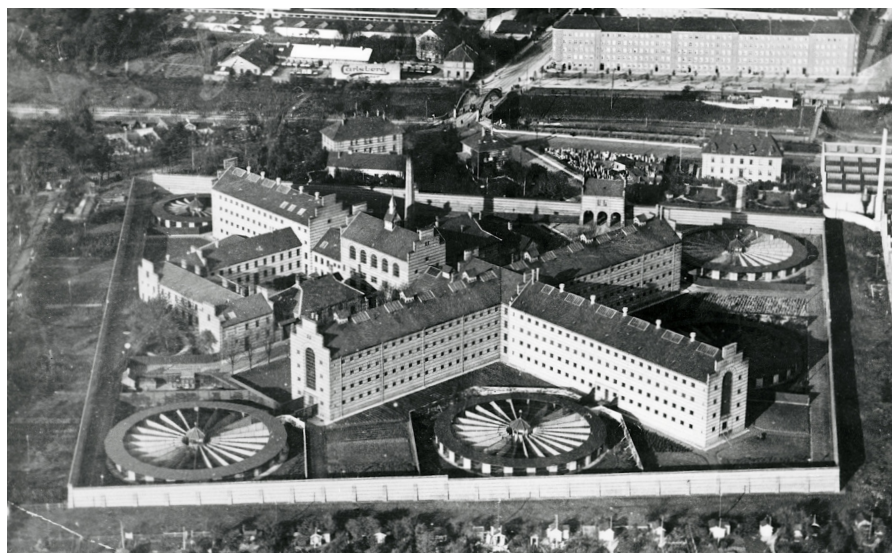
Foto: Jørgen Junker og Søren Flensted

Albert Johannes Dahl (26.02.1917 - 11.04.1947) medvirkede både ved anholdelsen og afhøringen af Egon Glerup. Albert Johannes Dahl blev en af de 46 danske landsforrædere, som det danske samfund henrettede efter krigen, blandt andet for tortur under afhøringer af Egon Glerup.

Foto: Rigsarkivet

En anden fange fra koncentrationslejren kunne efter befrielsen berette, hvordan Glerup i december 1944 havde pådraget sig både dysenteri og tuberkulose under sit ophold i Neuengamme. De umenneskelige forhold gjorde ofte sådanne sygdommene til dødsdomme, og 18. marts 1945 døde Egon.

↑ Venstre Fængsel fotograferet før besættelsen i 1940. Her tilbragte Egon Glerup nogle uger, inden dødsrejsen førte ham videre til Horserødlejren, Frøslevlejren og Neuengamme.

Foto: Frihedsmuseets Fotoarkiv

←

To krematorieovne i koncentrationslejren Neuengamme ved Hamborg. Egon Glerups jordiske rester er formentlig blevet brændt heri.

Foto: Frihedsmuseets Fotoarkiv

↓ Indgangen til Koncentrationslejren Neuengamme ved Hamborg fotograferet 27. maj 1945.

Foto: Frihedsmuseets Fotoarkiv

